

6. Галушко Р.В. Биоморфологические признаки для эколого-эстетической оценки парковых сообществ / Р.В. Галушко // Бюллетень Гос. Никитского бот. сада. – 1999. – № 81. – С. 23-26.
7. Горін О.П. Нова кліматична ера: глобальне потепління може мати для України як негативні, так і позитивні наслідки / О.П. Горін // Тиждень : щотижнева інформ.-аналіт. газета. – 2012. – № 29 (246) від 19 лип. – С. 11-12.
8. Елагин И.Н. Сезонное развитие сосновых лесов. – Новосибирск : Изд-во "Наука", 1976. – 230 с.
9. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія : навч. посібн. / О.А. Калініченко Калініченко. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2003. – 198 с.
10. Колесников А.И. Декоративная дендрология / А.И. Колесников. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1974. – 704 с.
11. Котелова Н.В. Оценка декоративности / Н.В. Котелова, Н.С. Гречко // Цветоводство. – 1969. – № 10. – С. 11-12.
12. Минин А.А. "Фенология Русской равнины: материалы и обобщения / А.А. Минин. – М. : 2000. – 135 с.
13. Мисник Г.Е. Сроки и характер цветения деревьев и кустарников / Г.Е. Мисник. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1976. – 390 с.
14. Олексійченко Н.О. Використання красивоцвітучих кущових рослин у паркових насадженнях м. Києва / Н.О. Олексійченко, Н.Ю. Бреус // Науковий вісник НУБіП України : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НУБіП України. – 2011. – № 162, ч. 1. – С. 272-277.
15. Олексійченко Н.О. Залежність початку цвітіння гарно квітучих кущів від кліматичних змін у районі м. Києва / Н.О. Олексійченко, Н.Ю. Бреус // Наукові праці Лісівничої академії наук України : зб. наук. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2013. – Вип. 11. – С. 136-141.
16. Науменко А.Т. Сезонная жизнь природы горновулканической территории восточной Камчатки / А.Т. Науменко // Сезонная ритмика природы горных областей. – Л. : Сев.-Зап. книж. изд., 1982. – С. 13-16.
17. Онищенко В.В. К методике фенологического прогнозирования сезонного развития растений высокогорных районов / В.В. Онищенко // Сезонная и разнородная динамика растительного покрова в заповедниках РСФСР : сб. науч. трудов ЦНИЛ Главохоты РСФСР. – М. : Изд-во "Наука", 1983. – С. 18-31.
18. Паланчан А.И. Красивоцветущие деревья и кустарники / А.И. Паланчан, В.А. Денисов. – Кишинев : Изд-во "Карта Молдовеняскэ", 1990. – 207 с.
19. Рубцов Л.И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре / Л.И. Рубцов – К. : Изд-во "Наук. думка", 1977. – 486 с.
20. Шульц Г.Э. Общая фенология / Г.Э. Шульц. – Л. : Изд-во "Наука", 1981. – 374 с.

Бреус Н.Ю. Декоративность красивоцветущих кустарников ранневесеннего периода в коллекционных фондах ботанических садов Киева

В результате проведения полевых обследований 100 парков 76 скверов и 22 улиц Киева установлен видовой состав красивоцветущих кустарников в урбанизированных ландшафтах и проанализировано их сезонное развитие. Рассмотрены разнообразные методики оценки декоративности. Проведена оценка декоративности красивоцветущих кустарников, которые цветут в ранневесенний период в коллекционных фондах ботанических садов Киева. Выделены наиболее перспективные виды представленной категории растений для использования их в целях повышения декоративности насаждений общего пользования.

Ключевые слова: красивоцветущие кустарники, оценка декоративности, фенологический период, урбанизированные ландшафты.

Breus N.Yu. The Evaluation of Ornamentality of Beautiful Flowering Shrubs Flowering in Early Spring Period in Kyiv

As a result of field surveys of 100 parks, 76 squares and 22 streets in Kyiv, the species composition of flowering shrubs in urban landscapes is defined, and also their seasonal development is analysed. Various methods for decorative rating are studied. The estimation of decorative flowering trees shrubs blooming in the early spring period in collection fund of Kyiv botanical gardens is made. The most promising species of the represented categories of plants to be used in order to improve the decorative planting areas are highlighted.

Key words: flowering shrubs, decorative rating, phenological period, urban landscapes.

УДК 630*[43+561.24]

Ст. наук. співроб. В.П. Ворон, канд. с.-г. наук;

здобувач О.М. Ткач; аспір. С.Г. Сидоренко – УкрНДЛГА ім. В.В. Висоцького

ОСОБЛИВОСТІ ПОШКОДЖЕННЯ СОСНЯКІВ ПОЖЕЖАМИ В ПОЛІССІ

Зроблено спробу довести, що домінування типу пошкодження, залежить не тільки від виду пожежі, але і від сезону пожежі, характеристик деревостану, едатопу. Визначено особливості після пожежного розвитку сосняків Рівненщини у різних едатопах, з різним періодом після пожежі та типом пошкодження. Досліджено роль різної величини пошкодження сосняків внаслідок низових пожеж на їх санітарний стан. Виявлено кореляційні залежності у після пожежному розвитку деревостанів, що різняться за едатопами. Визначено інтенсивність усихання дерев в насадженні залежно від тривалості після пожежного періоду та гігратопу. Доведено, що для насаджень з вологими гігратопами (індекс 3-4) вплив пожежі буде більш катастрофічним.

Ключові слова: низові пожежі, висота нагару, типи пошкоджень вогнем.

Вступ. Тривалість та інтенсивність погіршення стану сосняків після пожежі залежать від типів тепла та зумовлених пошкодженнями і мають регіональні особливості [3]. Під час низової пожежі конвективним потоком (80-82 % вивільненого тепла) пошкоджуються бруньки і хвоя, тепловим випромінюванням (14-17) – стовбур, теплопровідністю (3-4 %) – коріння дерев [1, 7, 10]. Домінування типу пошкодження залежить не тільки від виду пожежі, але і сезону пожежі, характеристик деревостану та едатопу [1, 7, 10].

Пошкодження кореневих систем внаслідок теплопровідності визначається особливостями їх формування. Тонкі всмоктувальні корені густою мережею пронизують нижні шари підстилки та ґрунту [5]. Калінін [6] встановив, що якщо рівень ґрунтових вод знаходиться біля земної поверхні, формується поверхнева коренева система, коли основна маса коріння формується між поверхнею ґрунту і рівнем ґрунтових вод. Оскільки багато сосняків Рівненщини зростає у вологих та сирих гігратопах, де формується поверхнева коренева система з кореневими лапами, пошкодження дерев внаслідок теплопровідності буде впливати на їх подальший розвиток.

Мета роботи. Визначити особливості після пожежного розвитку сосняків Рівненщини у різних едатопах, з різним періодом після пожежі та типом пошкодження.

Методи та об'єкти досліджень. Об'єктом дослідження були сосняки, пошкоджені низовими пожежами у ДП "Клесівське, Острівське, Рокитнівське, та Сарненське ЛП" на Рівненщині. За період 2012-2013 рр., згідно зі загальноприйнятими у лісівництві та лісовій таксації методиками, було закладено 24 пробних площі (ПП) [2, 4]. ПП (табл. 1) різняться за таксаційними показниками, віком, едатопом, тривалістю періоду після пожежі, величиною та особливостями пошкодження, порою року, коли відбулася пожежа.

Під час діагностики пошкодження, поряд із висотою нагару, запропоновано використовувати показник "Ступінь опіку тонкої кори":

$$H_{\text{опік}} = (H_{\text{сер.наг}} - H_{\text{гр.к}}); \quad (1)$$

де: $H_{\text{опік}}$ – ступінь опіку тонкої кори, м; $H_{\text{гр.к.}}$ – висота грубої кори, м; $H_{\text{сер.наг}}$ – середня висота нагару на стовбурі, м.

Пошкодження кореневих систем визначено за такою шкалою: 1 – без пошкоджень; 2 – пошкоджено одну кореневу лапу, ґрунт слабо прогорів; 3 – пошкоджено до 75 % по периметру, як правило дві і більше кореневих лап, на лапах добре помітний нагар; 4 – пошкоджено 75 % і більше кореневих лап, кора на лапах частково обпала, ґрунт сильно сів чи вигорів.

Застосовано кореляційний та регресійний аналіз. Зв'язок вважався функціональним при коефіцієнті кореляції – 1,00, дуже сильним – 0,90-0,99, сильним – 0,70-0,89, значним – 0,50-0,69, помірним – 0,30-0,49, слабким – 0,10-0,29 [8]. Розрахунок помилок середніх арифметичних та точності дослідів проведено за усталеними методиками [9]. Точність визначення середніх арифметичних висоти нагару та індексу стану змінюється у межах 1,3-9 %.

Результати досліджень. У табл. 1 показано характеристики дослідних пробних площ (ПП). Середня висота нагару змінюється від 0,54 до 2,5 м. За індексом стану сосняки відносять до ослаблених, сильно ослаблених та висухоючих, одна до сухостійних.

Табл. 1. Характеристика ПП та пошкодження пожежами сосняків

ПП	Діаметр, см	Вік, років	ТЛУ, тип лісу	Дата пожежі	Нагар, м	Опік т. кори, м	Iс
1	8,3	20	A ₃ , С	2011	1,26 ^{±0,04}	-0,42 ^{±0,06}	4,20 ^{±0,12}
2	18,5	45	A ₂ , С	2010 червень	1,37 ^{±0,04}	-1,92 ^{±0,07}	4,20 ^{±0,10}
3	21,6	48	A ₂ , С	25 березня 2012	1,44 ^{±0,05}	-2,45 ^{±0,09}	2,97 ^{±0,08}
4	18,8	50	A ₂ , С	2012 квітень	0,99 ^{±0,07}	-2,97 ^{±0,12}	2,50 ^{±0,06}
5	15,4	52	A ₂ , С	2011	2,14 ^{±0,07}	-0,82 ^{±0,07}	4,43 ^{±0,08}
6	15,4	52	A ₂ , С	2011 та 2012	2,4 ^{±0,09}	-0,4 ^{±0,09}	4,33 ^{±0,08}
7	20,8	55	B ₄ , ДС	весна 2011	1,75 ^{±0,07}	-1,33 ^{±0,1}	4,08 ^{±0,12}
8	24	60	B ₃ , ДС	2011	1,25 ^{±0,04}	-3,59 ^{±0,12}	3,73 ^{±0,09}
9	24,9	61	B ₃ , ДС	25 березня 2012 р.	2,41 ^{±0,11}	-2,47 ^{±0,17}	4,00 ^{±0,05}
10	27,9	71	B ₂ , ДС	літо 2010	0,54 ^{±0,04}	-4,77 ^{±0,22}	4,63 ^{±0,21}
11	37,2	85	B ₂ , ДС	Лип.05	0,78 ^{±0,04}	-5,38 ^{±0,16}	3,48 ^{±0,14}
12	35,7	85	B ₃ , ДС	25 березня 2012 р.	1,41 ^{±0,06}	-4,12 ^{±0,16}	2,94 ^{±0,07}
13	16,8	34	B ₃ , ДС	2012 травень	2,1 ^{±0,06}	-1,6 ^{±0,16}	4,20 ^{±0,16}
14	19,7	34	B ₃ , ДС	2012 травень	1,3 ^{±0,09}	-2,5 ^{±0,14}	2,80 ^{±0,16}
15	17,5	34	B ₃ , ДС	2012 травень	1,3 ^{±0,07}	-2,8 ^{±0,14}	2,90 ^{±0,11}
16	16,5	34	B ₃ , ДС	травень 2012	1,3 ^{±0,07}	-2,7 ^{±0,1}	2,70 ^{±0,15}
17	8,2	17	B ₃ , ДС	травень 2012	1,4 ^{±0,05}	-0,37 ^{±0,05}	4,10 ^{±0,17}
18	33	85	B ₃₋₄ , ДС	березень 2012	1 ^{±0,09}	-5,1 ^{±0,39}	4,50 ^{±0,15}
19	25	61	B ₃ , ДС	березень 2012	1 ^{±0,05}	-2,8 ^{±0,15}	3,70 ^{±0,14}
20	27,4	60	B ₂₋₃	травень-червень 2013	0,6 ^{±0,05}	-3,4 ^{±0,1}	2,20 ^{±0,09}
21	24	60	B ₂₋₃	травень-червень 2013	1 ^{±0,07}	-2,6 ^{±0,1}	2,60 ^{±0,17}
22	9,5	32	A ₂ , С	10.05.2013	2,5 ^{±0,17}	-0,2 ^{±0,17}	4,10 ^{±0,05}
23	17,7	55	A ₂₋₃ , С	10.05.2013	0,9 ^{±0,04}	-2,9 ^{±0,21}	2,60 ^{±0,19}
24	21,3	69	B ₃ , ДС	10.05.2013	2,2 ^{±0,12}	-2,6 ^{±0,19}	3,90 ^{±0,09}

Найбільша кількість сухостійних дерев спостерігається на ППП з після пожежним розвитком рік і більше. У насадженнях з тривалістю після пожежного розвитку 3-5 місяців основна маса дерев належить до ослаблених і сильно ослаблених, тобто ймовірно, що велика їх частина після зими перейде до висухоючих чи сухостійних. Між тривалістю після пожежного періоду і відсотками сухос-

тою встановлено помірну достовірну кореляційну залежність (рис. 1). Найбільша частка відпаду (табл. 2, рис. 2) спостерігається на ПП: з після пожежним періодом більше року та у вологих та сирих у гігروتпах 3-4 Н.

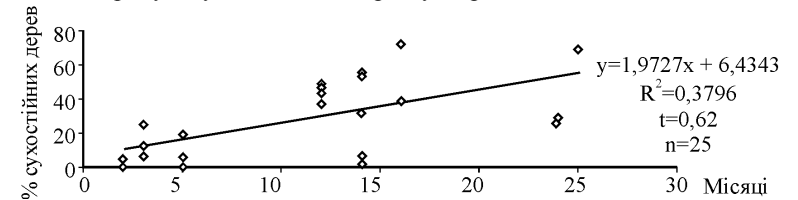

Рис. 1. Залежність величини відпаду від тривалості періоду після пожежі

Табл. 2. Розподіл дерев за категоріями стану у сосняках, пошкоджених пожежами

ПП	Після пожеж-ний період	Розподіл за категоріями стану, %						Iс
		1	2	3	4	5	6	
1	24	–	3,4	41,9	6,0	28,2	20,5	4,20 ^{±0,12}
2	24	–	1,0	20,2	52,9	5,8	20,2	4,20 ^{±0,10}
3	24	–	22,9	66,7	4,2	3,1	3,1	2,97 ^{±0,08}
4	12	–	55,4	42,9	1,8	–	–	2,50 ^{±0,06}
5	12	–	–	29,3	24,2	20,9	25,6	4,43 ^{±0,08}
6	12	–	–	17,1	39,3	37,6	6,0	4,33 ^{±0,08}
7	12	–	1,0	47,1	8,8	28,4	14,7	4,08 ^{±0,12}
8	12	–	7,6	51,3	4,2	34,5	2,5	3,73 ^{±0,09}
9	4	–	–	18,6	61,8	19,6	–	4,00 ^{±0,05}
10	4	–	2,8	27,8	–	41,7	27,8	4,63 ^{±0,21}
11	4	–	9,1	57,6	3,0	30,3	–	3,48 ^{±0,14}
12	4	–	24,8	62,4	7,9	4,0	1,0	2,94 ^{±0,07}
13	14	–	15,0	16,7	13,3	48,3	6,7	4,20 ^{±0,16}
14	14	–	37,7	45,9	9,8	4,9	1,6	2,80 ^{±0,16}
15	14	1,6	38,7	41,9	8,1	4,8	4,8	2,90 ^{±0,11}
16	14	2	46,0	44,0	2,0	–	6,0	2,70 ^{±0,15}
17	14	–	7,8	25,0	35,9	10,9	20,3	4,10 ^{±0,17}
18	16	–	5,8	27,9	10,3	17,6	38,2	4,50 ^{±0,15}
19	16	–	20,0	35,0	5,0	28,0	10,0	3,70 ^{±0,14}
20	2	6,7	76,7	10,0	–	–	–	2,20 ^{±0,09}
21	2	–	50,0	20,0	3,3	3,3	–	2,60 ^{±0,17}
22	3	–	–	5,8	81,2	13,0	–	4,10 ^{±0,05}
23	3	3,1	59,4	21,9	9,4	3,1	3,1	2,60 ^{±0,19}
24	3	–	–	19,2	55,8	25,0	–	3,90 ^{±0,09}

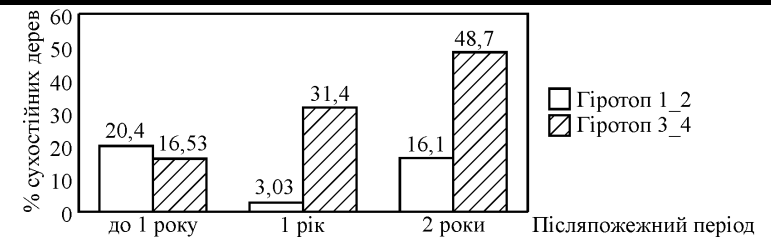

Рис. 2. Розподіл сухостійних дерев у різних гігروتпах за різної тривалості після пожежного періоду на пробних площах

Найбільший відпад на ПП з сухих і свіжих гігروتотів спостерігається у перший рік після пошкодження (до 20,4 %). У сосняках з гігрототом 3-4 частка сухою збільшується пропорційно тривалості періоду після пожежі і через 2 роки становить 48,7 %. Частка всихаючих дерев (рис. 3) у гігротопі 1-2 збільшується пропорційно часу (найменша в рік пожежі – 16,15 %, найбільша через 2 роки – 28,55 %). Абсолютно протилежну тенденцію відзначаємо в групі з гігрототами 3-4, тут навпаки найбільше всихаючих дерев у рік пожежі – 41,83 %, через рік – 10,82 %, через 2 роки – тільки 6 %. Тобто процеси всихання поступово припиняються.

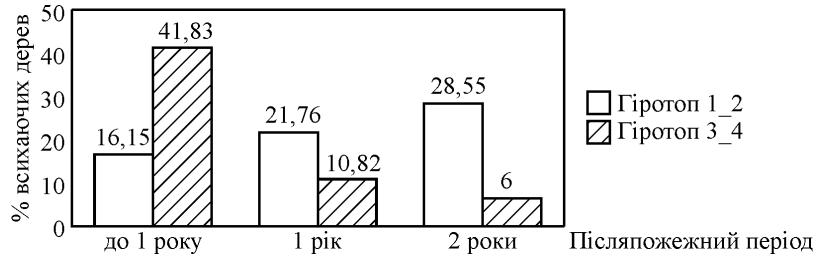

Рис. 3. Частка всихаючих дерев у різних гігрототах на пробних площах

Для ПП (рис. 4 та 5) зі свіжим гігрототом 2 між показниками стану та висотою нагору встановлено сильну ($r=0,81$) пряму достовірну залежність, а для ПП з гігрототом 3-4 – тільки слабку ($r=0,25$). Схожу залежність встановлено між станом та "опіком тонкої кори" (рис. 6). Слабкий кореляційний зв'язок ($r=0,23$) характерний для сосняків у вологому та сирому гігрототі, а для ПП із свіжим гігрототом виявлено дуже сильну ($r=0,91$), пряму достовірну залежність.

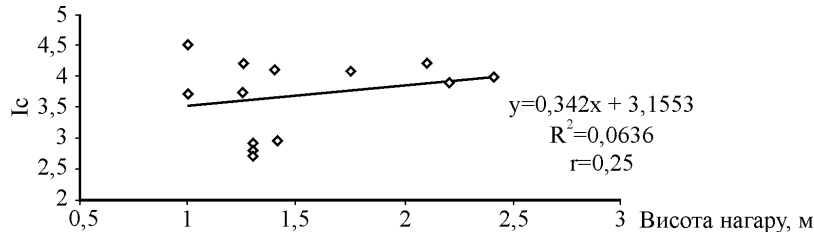

Рис. 4. Залежність між станом та висотою нагору у досліджуваних насадженнях з гігрототами 3-4

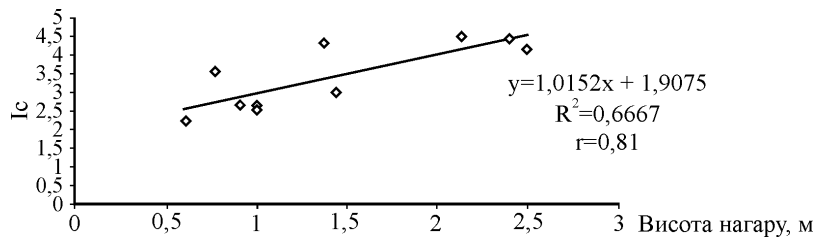

Рис. 5. Залежність між станом та висотою нагору в досліджуваних насадженнях з гігрототами 1-2

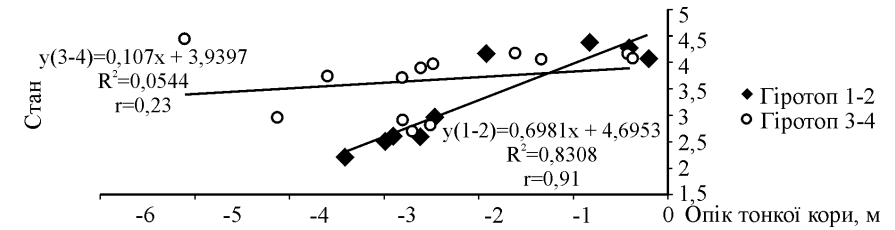

Рис. 6. Залежність між станом та опіком тонкої кори у дерев, що зростають у різних гігрототах

Те що в сосняках вологого та сирого гігрототів між станом та опіком тонкої кори відзначається тільки слабкий кореляційний зв'язок свідчить про зменшення впливу теплового випромінювання на стовбур. Водночас зростає вплив теплопровідності, тобто пошкодження коріння дерев. Цьому сприяє те, що в таких умовах у сосні утворюються кореневі лапи.

Табл. 3. Розподіл дерев за категоріями стану та ступенем пошкодження корених систем

Пошкодження корених систем, бали	Розподіл дерев за категоріями стану, %			Всього
	3	4	5	
1		8,8	2,9	11,8
2	2,9	7,8	5,9	16,7
3	6,9	20,6	7,8	35,3
4	6,9	26,5	2,9	36,3
Всього:	16,7	63,7	19,6	100

Як видно з табл. 3, у сосновому деревостані, який за величиною індексу стану (4,03) відносять до усихаючих деревостанів, майже 90 % дерев мають пошкоджені кореневі лапи. Особливо відчутним є значення цього фактора при аналізі категорії усихаючих дерев. Як бачимо, дерева із відсотком пошкодження коріння 75 % становлять більше 70 %.

Водночас навіть без видимого пошкодження корених систем більшість дерев відносять до усихаючих і всохлих. Тобто запропонований метод є недостатньо точним і потребує модернізації. Крім пошкодження корених лап, на нашу думку, варто звернути особливу увагу на ступінь вигорання підстилки. Також потрібно розробити методи діагностики як на рівні насадження, так і на рівні дерева.

Висновки:

1. Погіршення стану сосняків внаслідок пожежі залежить від величини пошкодження та тривалості після пожежного періоду. У разі тривалості періоду після пожежі більше року, практично всі сосняки у регіоні дослідження відносять до категорії всохлих та усихаючих.
2. Для дуже сухих, сухих і свіжих гігрототів основними будуть пошкодження стовбура тепловипромінюванням, а у вологих – корених систем.
3. Після пожежні наслідки для насаджень з різними гігрототами будуть істотно відрізнятися. Для гігрототів 1-2 – менш серйозні; для гігрототів 3-4 – катастрофічні.

- У сосняках вологого та сирого гігروتопів зменшується вплив теплового випромінювання на стовбур і зростає вплив теплопровідності, в наслідок дії якої пошкоджується коріння дерев.
- За пошкодження кореневих систем можлива загибель дерева навіть у разі незначного пошкодження стовбура.

Література

- Амосов Г.А. Некоторые особенности горения при лесных пожарах / Г.А. Амосов. – Л. : Изд-во ЛенНИИЛХ, 1958. – 29 с.
- Анучин Н.П. Лесная таксация / Н.П. Анучин. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1977. – 512 с.
- Ворон В.П. Залежність виникнення пожеж від типів лісу і деревостанів та їх розвиток після пожеж / В.П. Ворон, В.О. Лещенко, С.Є. Мельник // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.8. – С. 64-71.
- ГОСТ 16128-70. Площади пробные лесоустроительные. Метод закладки. – введ.
- Калинин М.И. Моделирование лесных насаждений (биометрия и стереометрия) / М.И. Калинин. – Львов : Изд-во "Вища шк.", изд-во при Львов. Ун-те, 1978. – 207 с.
- Калинин М.И. Формирование корневой системы деревьев / М.И. Калинин. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть" 1983. – 152 с.
- Конев Э.В. Математическая модель горения лишайникового напочвенного покрова / Э.В. Конев // В сб.: Вопросы лесной пирологии. – Красноярск, 1972. – С. 52-76.
- Купалова Г.И. Теория экономического анализа : навч. посібн. / Г.И. Купалова. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 639 с.
- Лакин Г.Ф. Биометрия : учебн. пособ. [для студ. педагогич. ВУЗов] / Г.Ф. Лакин. – М. : Изд-во "Выш. шк.", 1973. – 343 с.
- Сухинин А.И. О механизме горения сосновой хвои / А.И. Сухинин, Э.В. Конев // В сб.: Вопросы лесной пирологии. – Красноярск, 1972. – С. 7-51.

Ворон В.П., Ткач О.М., Сидоренко С.Г. Особенности повреждения сосняков пожарами в Полесье

Сделана попытка доказать, что доминирование определенного типа повреждения, зависит не только от вида пожара, но и от характеристик древостоя, эдатопа. Определены особенности послепожарного развития сосняков Ровенщины в разных эдатопах, с различным периодом после пожара и типом повреждения. Исследована роль разной величины повреждения сосняков при низовых пожарах на их санитарное состояние. Выявлены корреляционные зависимости в послепожарном развитии древостоев, отличающихся по эдатопам. Определена интенсивность усыхания деревьев в насаждении в зависимости от длительности послепожарного периода и гигротопы. Доказано, что для насаждений с более влажными гигротопами (3-4) влияние пожара будет более катастрофическим.

Ключевые слова: сосняки, низовые пожары, высота нагара, типы повреждений, длительность послепожарного периода.

Voron V.P., Tkach O.M., Sydorenko S.G. Some Peculiarities of Pine Forests Damage Caused by Fires in Polissya

An attempt is made to prove that dominance of damage type depends not only on the type of forest fires, but also on the fire season, forest stand characteristics, and edatop as well. The purpose of the article is to determine the features after the forest fires of Rivne pine stands in various edatop during different periods after the fire and the type of damage. The role of various value of fire damage after surface fires to survival of pine stands is investigated. The correlation in stands after the fire with differences in edatopes is found. The intensity of post-fire tree mortality in the pine stands, depending on the duration of the period after fire and hihrotope (moisture level of forest area) was detected. It is proved that for stands with a moist hihrotopamy (3-4) the fire effect will be more disastrous.

Key words: pine forests, surface fire, char height, types of damage, post-fire period.

УДК 630*568

Магістрант А.А. Гелетуха;

проф. Ю.Й. Каганяк, д-р с.-г. наук – НЛТУ України, м. Львів

ОЦІНЮВАННЯ СТРУКТУРИ ЛІСОВОГО ФОНДУ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РІВНІ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Оцінювання структури лісового фонду інтерпретовано як передумову переходу на модель стійкого розвитку суб'єкта господарської діяльності, виконання екологічних імперативів та принципів наближеного до природи лісівництва. Рівень господарської діяльності в експлуатаційних лісах державного підприємства "Турійське лісове господарство" здійснено шляхом визначення системи лісівничо-таксаційних характеристик обліково-розрахункових одиниць методами математичної статистики та вибіркової лісової інвентаризації. Розглянуто особливості структури лісового фонду об'єкта дослідження, визначено ймовірні шляхи інтенсифікації ведення лісового господарства на рівні підприємства.

Ключові слова: лісовий фонд, експлуатаційні ліси, структура, господарство, індекс, показник, розподіл площі і запасу, оцінка, аналіз.

Вступ. Пошук способів раціонального використання лісових ресурсів вважають домінантою теорії сталого розвитку лісових підприємств та галузі загалом [7, 9, 11]. Важливим компонентом при цьому є лісовий фонд об'єкта оцінки. Його кількісна та якісна характеристика, певною мірою, визначає ефективність трансформації господарської діяльності згідно з принципами конкурентоспроможної "зеленої" економіки, а також успішність реалізації основних положень державної лісової політики [6, 10, 11].

Сьогодні опрацьовані індекси, показники, критерії, котрі в своїй сукупності надають інформацію про стан лісових ресурсів, земельного фонду та структуру лісового фонду на різних рівнях територіально-адміністративного агрегування, а непрямо – служать підставою для визначення рівня ведення господарства на лісовому підприємстві [1, 5].

З метою вивчення особливостей структури лісового фонду та встановлення рівня ведення господарства відібрано для прикладу державне підприємство "Турійське лісове господарство". Передбачається встановити тотожність стану лісових ресурсів та лісового фонду підприємства теорії нормально-го лісу та принципам наближеного до природи лісівництва.

Об'єкт, методи, вихідні дані. Об'єктом дослідження є лісовий фонд державного підприємства "Турійське лісове господарство", зокрема, експлуатаційні ліси. Ця категорія лісів є домінуючою на підприємстві (59,1 % території) і визначає рівень рентабельності господарства.

Предметом дослідження є оцінка структури лісового фонду об'єкта, визначення рівня ведення господарства в ньому. Для оцінювання масивів інформації застосовано методи математичної статистики, вибіркової лісової інвентаризації [3, 5], а також методи перетворення вихідних даних на MS SQL Server у формат Microsoft Office Excel. Для аналізу із повидільного банку даних "Лісовий фонд" відібрано 145 кварталів, 4810 таксаційних виділів загальною площею 14669 га. Площа виділу, в середньому для експлуатаційних лісів, становить 3 га. Усі кількісні та якісні характеристики таксаційних виділів актуалізовано станом на 2012 р.